

Conceptverslag van het overleg van het regionaal Platform en Algemeen Bestuur Regio Midden-Holland d.d. 5 oktober 2016

Aanwezig

Dhr. M. Schoenmaker (voorzitter)
Mw. A.B. Blomme, secretaris regio M-H
Dhr. R.G. Cazemier, Krimpenerwaard
Dhr. H.P.L. Cremers, Waddinxveen
Dhr. J.L. van den Heuvel, Bodegraven-Reeuwijk
Dhr. C. de Jong, Waddinxveen
Dhr. C. van der Kamp, Bodegraven-Reeuwijk
Mw. J.T.C. Vroegop-de Bruijne, Zuidplas
Dhr. D.B. van Woudenberg, Zuidplas
Dhr. H. Douw, controller

Afwezig

Mevrouw D. Bergman, Gouda
Mevrouw D. Blok, Krimpenerwaard
Dhr. K.J.G. Kats, Zuidplas
Dhr. V. Molkenboer, Woerden
Dhr. C.J. van Velzen, Alphen aan den Rijn

Verslag

Mw. A.W. Meijndert

Tevens aanwezig: mevrouw H. van Woudenberg, directievoorzitter Rabobank Rijn en Veenstroom.

1. Opening, mededelingen en vaststellen agenda

De **voorzitter** opent het overleg en heet de aanwezigen, en in het bijzonder mevrouw Van Woudenberg van de Rabobank, welkom.

Mededelingen

De **voorzitter** heeft bericht van verhindering ontvangen van de heren Kats, Molkenboer en Van Velzen en van de dames Bergman. Hij meldt verder dat er dinsdagmiddag 22 november een collegeconferentie wordt gehouden, waarbij ook de burgemeesters en bestuurlijke trekkers van de gemeenten Woerden en Alphen aan den Rijn worden uitgenodigd. Als thema staat de evaluatie van het convenant Alphen, regio Midden-Holland, Woerden op de agenda.

Vaststellen agenda

De agenda wordt conform vastgesteld.

2. Conceptverslag AB-Platform regio Midden-Holland d.d. 6 juli 2016

Het verslag wordt conform vastgesteld.

3. Kennismaking/gedachtewisseling met mevrouw Van Woudenberg, directievoorzitter Rabobank Rijn en Veenstroom

Na een voorstelronde presenteert mevrouw **Van Woudenberg** haar visie op de regio en wil zij samen met de vergadering punten vinden die partijen bindt. Gemeenten in het Groene Hart werken regionaal samen. De Rabobank probeert hetzelfde te doen door rollen in maatschappelijke organisaties en het bedrijfsleven te vervullen. Zij heeft een passie voor duurzame innovatie en denkt dat dit kan bijdragen aan een betere samenleving. In de strategische regionale agenda ziet zij aanknopingspunten.

De missie van de bank is klanten en hun omgeving sterker maken en daarmee een bijdrage te leveren aan regionaal welzijn en het wereldvoedselvraagstuk. De Rabobank is de grootste voedsel- en agrarische bank ter wereld en deze ziet het als haar plicht zich hiervoor in te zetten.

De ligging van Het Groene Hart, midden in de verstedelijkte Randstad, is uniek. Het biedt, mede door de internationale vervoerknooppunten Schiphol en Rotterdam, een interessante afzetmarkt. Het open veenweidegebied biedt kansen maar de economische potentie kan onvoldoende worden benut door beperkingen op het gebied van de ruimtelijke ordening. De innovatiegraad is laag.

De grote vraagstukken zijn:

- * Bodemdaling, klimaatverandering en wateroverlast;
- * Leegloop platteland met als gevolg stabiele en teruglopende inwonertallen;
- * Leegstand van winkels en kantoren en problemen met bereikbaarheid.

De landelijke trends

- * Verduurzaming (klimaatakkoord, CO2 neutrale ambities);
- * Energie, zelfredzaamheid en digitalisering;
- * Toenemende kloof tussen arm en rijk;
- * Sterke groei van welvaartsziekten en stijgende uitgaven van de gezondheidszorg.

Kansen om de unieke kenmerken van Het Groene Hart te versterken, liggen bij duurzame landbouw en gezonde voeding in relatie tot welvaartsziekten. Er zijn zeven miljoen consumenten, daarom heeft het veenweidegebied potentie. Het landbouwareaal zou moeten worden benut om gezonde voeding te verbouwen door duurzame landbouw(methoden) te stimuleren. De bodemdaling neemt hiermee af. Dit geeft vitaliteit en zorgt voor lagere kosten van de gezondheidszorg en nieuwe werkgelegenheid.

Samenvattend:

- * De regio als proeftuin voor innovatieve oplossingen (gezonde voeding) en bodemdaling
 - * Banking for food (kennis en expertise inzetten om voedselvraagstukken op te lossen)
 - * Circulaire landbouw: omgaan met de duurzame hulpmiddelen zoals grond en gewassen
- De klanten van de Rabobank bevinden zich voor 80% in de agrarische sector. De vertrouwensrelatie zou kunnen worden benut om deze vraagstukken bespreekbaar te maken. Het ligt wel erg gevoelig.

De heer **Cremers** vraagt hoe wordt omgegaan met het spanningsveld tussen het karakter van het veenweidegebied en de productiebehoefte. Hij denkt dat ook de natuur en recreatiewaarden opgepikt kunnen worden en dat er andere arealen zijn die voor productie gebruikt kunnen worden.

Mevrouw **Van Woudenberg** antwoordt dat het gebied zich niet voor alle gewassen leent, sommige zijn zelfs schadelijk. Als grasland heilig wordt verklaard dan lopen er dus ook koeien en dan is dat het gebruik. Grasland is ook bedacht, van nature was het een moeras. Waarom geen andere teelten mogelijk maken en het gebied op een duurzamere manier benutten? Zij denkt dat er keuzes moeten worden gemaakt en barrières doorbroken door naar alternatieven te kijken. Grasland ligt deels in kwetsbare delen van Het Groene Hart. Daar kan niet onbeperkt het waterpeil worden verlaagd (voor de melkveehouderij). Alternatieven zoals natte teelten (sommige gezonde voeding) moeten worden onderzocht. Zo snijdt het mes aan twee kanten.

De heer **Schoenmaker** vraagt waar mevrouw Van Woudenberg de relatie tussen innovatie en bodemdaling ziet.

Mevrouw **Van Woudenberg** antwoordt dat de bank een verbindende rol wil spelen om deze onderwerpen bespreekbaar te maken bij agrariërs. Het wordt tijd om na te denken over andere vormen van bedrijvigheid. Een aantal knikpuntgebieden is kwetsbaar. Vanwege de hoge waterstand kan daar geen agrarische teelt plaatsvinden. Alternatieven zijn natte teelten (gewassen als input voor biobased materiaal voor de maakindustrie). Als er geld wordt verdiend, kan een boer blijven boeren maar anders komt het onderhoud voor rekening van de overheid (regiostudie circulaire economie). De Rabobank is het loket voor Inzet Innovation Quarter in de provincie Zuid-Holland.

Er wordt van boeren een investering verwacht om bodemdaling tegen te gaan terwijl het rendement hiervan niet bij de boer terechtkomt maar bij gemeenten, de provincie en woningeigenaars. Er moet dus een constructie worden bedacht waarbij degene die het rendement heeft financieel betrokken is. Als voorbeeld geeft zij Rotterdam, waar voor investeringen die tot minder werklozen leiden de Social Impact Bond is ingesteld. Daarbij worden investeerders betaald.

De heer **Cazemier** zegt dat wil je effect sorteren op het vlak van agrarisch natuurbeheer dan moeten zowel de bijdrage als de verplichtingen omhoog.

Mevrouw **Van Woudenberg** denkt dat het helpt de juiste prikkels in te bouwen. Veel druk betekent veel weerstand. Als je 'hoog' zit, is investeren onhaalbaar; een helpende hand is vaak effectiever. Het Groene Hart heeft een sterke woonfunctie en een slappe bodem. De trend is verduurzaming en er is behoefte aan zelfvoorzienendheid. Bovendien is er leegloop en leegstand op het platteland.

Welke kansen zijn er voor samenwerking?

De focus moet liggen op een hoogwaardige woonfunctie door het creëren van een innovatieve proeftuin op slappe bodem (waterwoningen). Voor het realiseren van waterwoningen moeten er wettelijke hobbels worden genomen. Als het een trend is, heeft dit wel een functie.

De woon-werkfunctie moet worden gestimuleerd door snel internet op het platteland. Voorgesteld wordt daarom het oprichten van coöperaties voor snel internet door gemeenten en Rabobank.

Het realiseren van waterwoningen kan zonder pletten op een veenweidenbodem plaatsvinden. Daar bestaat een nieuwe speciale techniek voor maar deze moet wel experimenteerruimte krijgen. Niet alleen voor Het Groene Hart maar ook om de kennis te kunnen exporteren (in binnen- en buitenland). Frustratie bij ondernemers om van loket naar loket te moeten om iets geregeld te krijgen, moet worden voorkomen. Zij pleit daarom voor een ondernemersloket. Kortom: als je innovatie wilt stimuleren moet er beleid op worden gezet omdat innovatie tegen enorme belemmeringen aanloopt. Hoe mooi zou het zijn als de gemeente opdrachtgever is van een proeftuin.

Groene Cirkels

De drijvende kracht achter Groene Cirkels is Heineken. Deze stimuleert innovatie vanuit de doelstelling om in 2020 een klimaatneutrale brouwerij te realiseren in Zoeterwoude. Iedereen kan vrijwillig aansluiten. Het is voor heel veel bedrijven interessant te investeren. Het is nu al duidelijk dat de doelstelling wordt gehaald daarom wordt nu voor 2020 een klimaatneutrale wereldwijde keten als doel gesteld. De restwarmte van Rotterdam wordt via een warmterotonde langs tuinbouwbedrijven naar de stadsverwarming van Leiden geleid. Het zou leuk zijn het concept Groene Cirkels ook van toepassing te verklaren op andere zaken zoals bodemdaling (speerpunt voor de regio).

De heer **Cazemier** vraagt of het internet een hinderpaal vormt voor ontwikkeling.

Mevrouw **Van Woudenberg** antwoordt dat bedrijven en instanties afhankelijk zijn van internet. Op het platteland is het traag en rendeert het deels niet, maar is het niet interessant dit te verbeteren? Het zou wel kunnen in de vorm van energiecoöperaties (door bewoners) maar daar is veel kennis voor nodig en startkapitaal. De gemeente kan hierin een rol spelen. Bewoners betalen en de bank helpt hen hierbij.

De heer **Cazemier** vraagt of (draadloos) glasvezel kan helpen.

De heer **Van der Kamp** zegt dat als een straat in zijn gemeente wordt opengetrokken er dan gelijk een glasvezelkabel wordt ingegraven. Mensen hoeven dan alleen het doortrekken van de kabel naar hun huis te betalen. Reeuwijk Dorp is op die manier aangesloten op glasvezel.

De heer **Cazemier** vraagt of de club Economie wil bekijken of aanleg via water mogelijk is.

Mevrouw **Van Woudenberg** zegt dat de bouwsector innoveert met duurzame materialen. Voor een deel zijn dat agrarische gewassen zoals lisdodde. Het Veenweide Innovatiecentrum levert vezels voor toepassing in de bouw (isolerende platen). Er is volume nodig om de teelt interessant te maken en een fabriek voor de verwerking. Inbreng vanuit gemeenten, provincie en bank kan helpen dit van de grond te krijgen. Zij vraagt zich af waarom er niet gestreefd wordt naar een energiezelfvoorzienend Groene Hart waar nu voor 95% gebruik wordt gemaakt van fossiele brandstof. Het Groene Hart kan

in potentie twee tot drie keer voorzien in de eigen energiebehoefte met zonne-energie en windenergie. Dat de mogelijkheden er zijn, vraagt erom beleid op dit punt te stimuleren.

De heer **Cremers** vraagt in welke vorm van energie potentie zit.

Mevrouw **Van Woudenberg** zegt dat de potentie zit in zonne-energie, windenergie en biomassa. Er zijn mogelijkheden voor vergistingcentrales, maar de boerenbedrijven in de regio zijn relatief kleinschalig waardoor deze combinatie lastig is. Om het interessant te maken, moeten er meer bedrijven zijn en er moet geen weidegang zijn. Het Groene Hart is weidegang.

De heer **Van der Kamp** heeft met gemengde gevoelens naar het bericht van Campina gekeken. Koeien komen niet meer buiten. Het gaat vooral om megastallen, de mogelijkheden zijn beperkt.

De heer **Cremers** vraagt of windenergie is onderzocht en of ook rekening is gehouden met planologische belemmeringen. Het bestuurlijke en maatschappelijke draagvlak om het veenweidegebied vol te gooien met windmolens is zwak.

Mevrouw **Van Woudenberg** antwoordt dat het er in potentie in zou moeten zitten als er windmolens bij bedrijventerreinen worden geplaatst en op andere plekken zonne-energie opgewekt wordt.

De financiële samenwerking op het gebied van verduurzaming van individuele woningen wordt onderzocht met energiecoöperaties. Gemeenten zouden een stimulerende rol kunnen spelen omdat 40% van het energieverbruik bij particuliere woningen zit. Verder is er een aanbod om alle scholen van zonnepanelen te voorzien zodat ze zelfvoorzienend zijn en een bijdrage leveren aan de CO₂-neutrale ambitie. Hier zou in regionaal verband kunnen worden samengewerkt.

Het Innovation Quarter, aanspreekpunt en experimenteerruimte, zou impulsen kunnen geven aan veel goede initiatieven voor Groene Cirkels en zelfvoorzienendheid.

De heer **Van der Kamp** wil naar een circulair Groene Hart inclusief. Iedereen mag meedoen aan projecten om mensen met een beperking en met een uitkering aan de slag te krijgen. Het Groene Hart krijgt zo een tweede laag. Groen in de zin van circulair en Hart in de zin van met elkaar verbonden. Dit zou zich kunnen richten op de zorg en zo een andere economische uitstraling kunnen krijgen. Er is nogal wat agrarische leegstand. Als we daar een zorginstelling in durven zetten dan heb je een fantastisch helend uitzicht over de groene weiden.

De heer **Cremers** ziet mogelijkheden op het punt van energie. Er zijn hoge ambities vastgesteld voor de energievoorziening maar hij mist twee punten. Er is een productielandschap in Het Groene Hart waar veel kansen liggen voor innovatie en energievoorzieningen en dat is de tuinbouw. Dit is een belangrijk punt voor Alphen aan den Rijn, Waddinxveen en Zuidplas.

Ten tweede is er de belangrijke logistieke as, de A12. Als het gaat om transport en logistiek is er behoefte aan innovatie. Hij ziet hier weinig van terug. Innovatie is nodig omdat drones en zelfrijdende auto's op termijn grote gevolgen zullen hebben op de logistiek.

Mevrouw **Van Woudenberg** zegt dat dit in het rapport Circulaire Economie terugkomt. De bank heeft traditioneel een rol om innovatie mede te financieren. Zij heeft niet het gevoel dat samenwerking hier aan de orde is.

De heer **Cremers** zegt dat de tuinbouw met het bedrijfsleven samenwerkt in Greenports. Daar bestaat al een PPS en de relatie met de Rabobank speelt ook hierin. Gemeenten hebben momenteel geen bemoeienis met logistiek.

De heer **Cazemier** wijst erop dat gemeenten moeten zorgen voor een energieloket gekoppeld aan de Groene Cirkel. Daar kunnen gemeenten stappen zetten.

Mevrouw **Van Woudenberg** vindt dit een mooie boodschap richting het bedrijfsleven.

De heer **Van Woudenberg** zegt dat de economische punten allemaal terugkomen bij de tafel. Volgens hem zijn er vier gemeenten die met Gouwestreek/Rijnland werken. Wordt deze boodschap ook daar uitgedragen? Met Gouwestreek is er regelmatig contact. Er is zelfs contact met Rabobank Oostland als het gaat om de verbinding met de tuinbouwsector. De warmterotonde en de HOT worden ook daar opgepakt zodat er sprake is van kruisbestuiving.

Mevrouw **Van Woudenberg** zegt dat Het Groene Hart vijf Rabobanken telt. Deze werken veel samen. Op het moment dat gemeenten en bank met een bepaald thema aan de slag willen dan kan dat via deze brede samenwerking worden georganiseerd.

De **voorzitter** denkt dat er belangstelling en kansen genoeg zijn om over de thema's door te praten.

Hij vraagt of de sheets voor de leden beschikbaar zijn.

Mevrouw **Van Woudenberg** antwoordt dat deze al beschikbaar zijn gesteld.

De **voorzitter** zegt mevrouw Van Woudenberg dank voor haar bezoek en de presentatie en biedt haar een attentie aan. Zij heeft de commissie aan het denken gezet. Hij komt hier richting commissie nog op terug.

De heer **Cazemier** vraagt hoe de voortgang geoperationaliseerd wordt. Hij kan zich voorstellen dat de sheets aan de tafels worden besproken.

De **voorzitter** vraagt de leden de sheets aan de relevante tafels aan de orde te stellen.

De heer **Van Woudenberg** zegt dat de meeste onderwerpen wel zijn benoemd en dat alleen nog aansluiting met de Rabobank moet worden gemaakt. Hij gaat hier achteraan.

4. Financiën

4a. Marap najaar 2016 regio Midden-Holland

De heer **Douw** zegt dat het saldo van de 2^e Marap nul bedraagt. Het aantal transacties is sterk teruggelopen sinds de regio Midden-Holland geen zelfstandig apparaat meer heeft. De transacties zijn technisch van aard en hebben betrekking op de bestemmingsreserves. Conform de wetgeving moeten deze eerst naar de exploitatie worden overgeheveld alvorens beschikbaar te zijn voor de tafels. Het overhevelen van restantbedragen naar een volgend jaar moet worden bekrachtigd door het bestuur.

De Marap wordt conform vastgesteld.

5. Voortgang regio Midden-Holland

5a. Algemeen

De **voorzitter** vraagt of er nog een reactie is op de geagendeerde brieven met de provincie.

De heer **Van Woudenberg** is vanmiddag aanwezig geweest bij het afstemmingsoverleg met alle regio's economie en heeft daar herhaald dat de regio Midden-Holland de uitgestoken hand van de provincie oppakt en graag wil meedoen om tot afstemming te komen over de bestaande projecten. De provincie heeft beloofd hier voor de kerst een vervolg aan te geven.

5b. Per bestuurlijk overleg

De heer **Van den Heuvel** zegt dat in de laatste nieuwsbrief een voortreffelijke samenvatting is opgenomen van de voortgang en verwijst hier korthedshalve naar.

De heer **De Jong** verwijst eveneens naar de nieuwsbrief. Maandag hopen de wethouders de RVVP vast te stellen en daarna gaat deze naar de gemeenteraden. Uitgaven kunnen pas worden gedaan als de RVVP is vastgesteld. Als het dagelijks bestuur denkt aan afkomen, dan meldt hij nu alvast dat er volgend jaar uitermate goede dingen mee gedaan worden.

De heer **Van Woudenberg** noemt als belangrijk onderwerp de Holland Outletmall in Zoetermeer. Zoetermeer is bezig hem te overtuigen van het belang hiervan, maar ondernemers in de regio zijn erg bezorgd over de ontwikkelingen. De provincie schijnt gematigd positief te zijn. Hij is daar niet blij mee omdat alle regio's vrezen dat dit gevolgen heeft voor hun winkelbestand. Met de omliggende regio's moet nog het gesprek worden gevoerd want in de rapporten zijn belangrijke omliggende winkelcentra en de consequenties daarvan niet meegenomen. Gouda zal er substantieel het meeste last van hebben. Het kan 10 tot 15% van de omzet van kleding en sport schelen.

Hem kwam ter ore dat op het punt van de bedrijventerreinenstrategie de provincie erg goed bezig is als het gaat om Knibbelweg Oost. Als uitbreiding van 2 hectare singelbedrijven al moeilijk wordt dan krijgt de regio nog wat te verstouwen. Dit zal de komende tijd nog wel op de agenda staan.

De heer **Van der Kamp** zegt te zijn afgereisd naar Zoetermeer om te horen wat daar speelt. Er zitten moeilijk te bestrijden kanten aan maar er zou geen meter winkel meer bij moeten komen.

Mevrouw **Vroegop** is met een aantal strategische punten bezig zoals de grote tekorten op jeugdzorg, zowel lokaal als regionaal. De tafel doet er alles aan om de goedkeurende accountantsverklaring tijdig te krijgen. Verder is zij bezig met de evaluatie en toekomstdiscussie van het NSDMH en buigt zij zich over mogelijk nieuwe inkoopmodellen voor 2018. Daarnaast wordt transformatie op diverse niveaus en tafels bekeken. Dit hangt vooral samen met het ombuigen van de tekorten.

5c. Stand van zaken en terugblik klankbordgroep AGW d.d. 16 september 2016

De **voorzitter** zegt dat het conceptconvenant gereed is. Dit is aangescherpt naar aanleiding van input uit het overleg. De provincie vindt ook dat dit op een aantal punten concreter moet worden. Het concept wordt morgen aangeboden aan de colleges voor consultatie. Tot half november 2016 kunnen opmerkingen worden verwerkt en in december wordt bekeken of er overeenstemming is.

Vraag: Komt er een strategische visie op hoe de provincie denkt over Het Groene Hart en wat zij hiermee wil?

De **voorzitter** antwoordt dat het karakter van het convenant is gericht op de afspraak dat gemeenten zich er gezamenlijk voor gaan inzetten. Het is geen eenzijdig verhaal zodat dit eerst moet worden vastgelegd. Hij vraagt de leden dit te beoordelen en hem dit te laten weten.

De heer **De Jong** heeft vanuit verkeer vervoer wel twijfels. Het eerste exemplaar is bewust niet verstuurd omdat deze weerstand opriep. Om nu het tweede exemplaar te versturen terwijl er maandagochtend een overleg is, vindt hij niet passend. Het volgende overleg is 14 december.

Hij heeft geen zin om aan het bestuurlijk overleg uit te leggen dat er nu haast gemaakt moet worden. Zijn angst is dat de snelheid de vijand van het draagvlak en de zorgvuldigheid is.

De **voorzitter** zegt dat het overleg pas na de vakantie goed op gang is gekomen.

Een periode van zes weken wordt wel redelijk geacht maar hij weet niet wat mogelijk is.

De heer **De Jong** gaat dit bespreken in het portefeuillehoudersoverleg.

De heer **Van der Kamp** gaat ervan uit dat de A20, de N11 en Alphacorridor er allemaal inzitten en dat daarmee de strategische agenda overgenomen wordt. Dit kan de discussie vergemakkelijken.

De heer **Van den Heuvel** vraagt aandacht voor het feit dat de energietransitie is toegevoegd aan het overleg ruimte en wonen. De regio Midden-Holland is als pilot aangewezen voor de energietransactie. In het overleg ruimte en wonen voelt dit aan als een vreemde eend in de bijt. Energie komt weleens langs op de investeringsagenda, maar om dit nu te koppelen aan deze tafel gaat hem wat ver. Hij vraagt de vergadering daarom na te willen denken een extra tafel in te richten waar dit als hoofdonderwerp op de agenda staat, zodat er spijkers met koppen geslagen kunnen worden. Bodegraven-Reeuwijk zou het fantastisch vinden als dit met een bredere regio aangepakt kan worden. Dit onderwerp verdient de juiste plek, de juiste aandacht en de juiste energie.

De heer **Cremers** vindt het een goed idee om hierover na te denken en vanuit het dagelijks bestuur met een voorstel te komen. De **voorzitter** zegt toe dit te agenderen.

De **voorzitter** heeft de volgende mededelingen:

In het dagelijks bestuur is afgesproken de heer Cazemier aan te wijzen als portefeuillehouder financiën. Omdat dit in de leefomgeving is opgenomen, is dit noodzakelijk.

De heer Kats is aangewezen als plaatsvervangend voorzitter. Bij de verkiezingen wordt dit punt opnieuw bekeken.

6. Rondvraag

Er worden geen onderwerpen aangedragen voor de rondvraag.

7. Sluiting

De **voorzitter** bedankt de aanwezigen voor hun komst en inbreng en sluit de vergadering.

Aldus vastgesteld in de vergadering van het platform-AB van 7 december 2016,

het platform regio Midden-Holland,
de secretaris,

de voorzitter,

A.B. Blomme

M. Schoenmaker